

Plenum

Torsdag 16.9.2021 kl. 15.59—20.45

5. Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet om ändring av fördraget om inrättande av Europeiska stabilitetsmekanismen

Regeringens proposition RP 99/2021 rd

Remissdebatt

Talman Anu Vehviläinen: Ärende 5 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till finansutskottet, som grundlagsutskottet och ekonomiutskottet ska lämna utlåtande till. I anslutning till detta ärende tillåts även debatt om ärende 6 på dagordningen.

För remissdebatten reserveras högst 45 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet. Behandlingen av ärendet avbröts i plenum 7.9.

Debatten fortsätter. — Minister Saarikko, och jag konstaterar att ministern om hon vill också kan presentera nästa ärende, det vill säga ärende 6, i detta sammanhang.

Debatt

19.32 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheemies! Tuo ehdotuksenne sopii oikein hyvin. Käyn mielelläni nämä molemmat hallituksen esitykset peräkkäin esitellen läpi, ja sen jälkeen voidaan käydä kokonaisuudesta tarvittava määrä keskustelua.

Hallituksen esitys 99/2021 Euroopan vakaussmekanismista, EVM:stä, tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi koskee siis jo olemassa olevan Euroopan vakaussmekanismin toiminnan kehittämistä. Tällä sopimusmuutoksella ei tehdä muutoksia EVM:n perusrakenteisiin tai toimintamekanismeihin.

Vaikka EVM on hallitusten väliseen valtiosopimukseen perustuva järjestely, sen kehittäminen onkin osa talous- ja rahaliiton toimivuuden kehittämistä. Kyse on muutoksista, jotka ovat olleet Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisia. On siis tärkeää heti alkuun korostaa, että muutokset ovat eduskunnan hyväksymien kantojen mukaisia.

Nämä muutokset liittyvät kahteen kokonaisuuteen, ensinnäkin pankkisektorin kriisiratkaisun toimivuuteen ja toisekseen eurovaltioiden taloudellisen kestävyysvarmistamiseen.

Tähän ensimmäiseen liittyen:

Osana pankkiunionin kehittämistä EVM:ään perustetaan pankkien yhteiselle kriisiratkaisurahastolle tarjottava viimesijainen tukiväline eli yhteinen varautumisjärjestely, backstop. Tämän järjestelyn tarkoitus on tukea markkinoiden vakautta ja ennaltaehkäistä pankkikriisien syntymistä. Tällaisen järjestelyn perustamisesta sovittiin vuoden 2018 lo-

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

pulla. Ja tämän vastineeksi EVM:n välineistä poistetaan pankkien suora pääomitusväline, joka on yhteistä varautumisjärjestelyä selvästi riskipitoisempi tukiväline.

Pankkien kriisinratkaisujärjestelmään siis perustuu ajatukseen, ettei ylivelkaantuneen pankin alasajo koidu valtion veronmaksajien maksettavaksi vaan pankkisektori vastaa seurauksista itse — niin kutsuttu bail-in eli pankin omistajien ja sijoittajien vastuu. Jos tämä ei puolestaan riitä, voidaan pankin alasajoon saada tukea yhteisestä pankkisektorin rahoittamasta kriisinratkaisurahastosta, ja vasta jos tämä ei riitä, toimii EVM:n yhteinen varautumisjärjestely perälautana eli tarjoaa maksimissaan 68 miljardin euron suuruisen lainan kriisinratkaisurahastolle. Tämän järjestelyn perusidea on tietenkin rauhoittaa markkinoita.

Kyse on viimesijaisesta keskipitkän aikavälin rahoituksesta, joka peritään takaisin pankkisektorilta. Ja jos ajatellaan, niin kuin perusteltua on ajatella, Suomen vastuita, niin Suomen sopimusmuutos ei lisää Suomen vastuita EVM:stä. Suomen osuus EVM:n pääomasta on noin 1,78 prosenttia. Suomen maksettu pääomaosuus on edelleen 1,43 miljardia. Lisäksi EVM:n vaadittaessa maksettavasta pääomasta Suomen osuus on se muuttumaton eli 11,12 miljardia.

Toisena kohtana tässä kokonaisuudessa tuon edellä mainitun järjestelyn vastapainoksi EVM:n tehtäviä kehitetään siten, että se voisi paremmin valvoa jäsenvaltioiden velkakestävyyttä silloinkin, kun ne eivät saa siis EVM:n rahoitustukea. Lisäksi rahoitustuen saamisen ehtona olevan velan kestävyysvaatimusta tiukennetaan, ettei kestäväntöntä velka- taakkaa jälleen rahoiteta EVM:n tuella. Ennakollisen rahoitustuen tehokkuutta parannetaan ja ehtoja muutetaan kannustamaan lainojen nopeaa takaisinmaksua ja laina-aikoja rajoitetaan. Lisäksi sopimusmuutoksien myötä euromaat ottavat uusissa valtion velkakirjoissa käyttöön vahvistetut yhteistoimintalausekkeet, joilla pyritään parantamaan mahdollisten velkajärjestelyjen edellytyksiä. Nämä muutokset parantavat EVM-järjestelyn pohjaa Suomen kannalta nykyiseen verrattuna ja vastaavat, kuten sanottu, sitä eduskunnan muodostamaa kantaa neuvotteluihin Suomen osalta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys 99/2021 ei siis muuta EVM:n peruseriaa, joka on ollut Suomessa voimassa jo vuodesta 2012. Verrattuna tämän hetken tilanteeseen muutoksilla sekä lisätään pankkisektorin vakautta että parannetaan valtioiden taloudellisen kestävyysvaatimusten varmistamisen mahdollisuuksia velkaa myönnettäessä.

Minä totean vielä, että hallituksen esityksessä on kuvattu merkittävimmät EU-jäsenyyteen liittyvät vastuut ja sitoumukset sekä EU-tason toimet koronavirukseen liittyen, kuten eduskunta keväällä 20 on edellyttänyt, vaikka sinänsä tämä hallituksen esitys koskee nyt siis ainoastaan EVM:ää.

Lopuksi totean, että hallituksen esitys sisältää ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan valtiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Muutokset EVM:n sopimukseen tulevat voimaan, kun se on ratifioitu kaikissa euromaissa — tavoitteena on, että ensi vuoden alusta.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä nyt siis myös vielä toisesta esityksestä, hallituksen esityksestä 100/2021. Se on esitys vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Se liittyy pankkiunionin loppuunsaattamiseen ja laajemmin talous- ja rahaliiton kehittämiseen ja EVM:n uudistamiseen.

Esitys liittyy siis tietenkin kiinteästi tähän äsken esittelemääni hallituksen esitykseen 99 Euroopan vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta. Tarkemmin todeten tämä esitys liittyy yhteisen varautumisjärjestelyn eli niin sanotun backstopin voimaantu-

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

lon aikaistamiseen kahdella vuodella. Ja lisäksi sopimuksella luodaan nykyisin täysin kansallisille ylimääräisille vakaumaksuille vaiheittainen siirtymä täyden yhteisvastuullisuuden piiriin.

Sopimus altistaa kunkin sopimusosapuolen eli käytännössä jäsenmaat, vakausmaksuvelvolliset eli pankit ja sijoituspalveluyritykset ylimääräisille, jälkikäteen suoritettaville vakaumaksuille jo siirtymäkauden aikana eli ennen vuoden 23 loppua myös toisia sopimuspuolia koskevien kriisinratkaisutoimien rahoittamisessa. Toisaalta se kuitenkin mahdollistaa myös Suomessa huomattavasti suuremman rahoituskapasiteetin käytön kriisinratkaisurahastosta ja sen varautumisjärjestelystä, johon voidaan turvautua viimesijaisena vaihtoehtona. Nykyisin voimassa olevan sopimuksen mukaan ylimääräisiä, jälkikäteen suoritettavia vakaumaksuja voitaisiin kerätä ainoastaan niiltä sopimuspuoilta, joita tietty kriisinratkaisutoimi koskee. Muutos on tärkeä Suomen kaltaiselle maalle, jossa pankkisektorin koko suhteessa bkt:hen on suuri. Vuoden 2019 tienoilla euromaista ainoastaan Ranskassa pankkisektorin suhteellinen koko oli suurempi kuin Suomessa.

Arvoisa puhemies! EU-jäsenvaltiot sitoutuivat poliittisesti yhteisen ja yhteisvastuullisen varautumisjärjestelyn kehittämiseen vuoden 23 loppuun mennessä jo itse asiassa joulukuussa 2013. Järjestelyn aikaistamisesta ja vakaumaksuja koskevan sopimuksen muuttamisesta jäsenvaltiot pääsivät yhteisymmärrykseen marraskuussa 20. Suomi hyväksyi varautumisjärjestelyn aikaistetun käyttöönoton ja vakaumaksuja koskevan sopimuksen muuttamisen poliittisen kokonaisharkinnan pohjalta riskien vähenemisarvion ja varautumisjärjestelyn aikaistettua käyttöönottoa koskevan valtioneuvoston selvityksen käsittelyn yhteydessä eduskunnan myötävaikutuksella. Kyse on nyt siis tämän sovun toimeenpanemisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen. Esitys sisältää ehdotuksen — todetaan tässäkin — niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Arvoisa puhemies! Tässä kokonaisuus näistä kahdesta laista. Samassa yhteydessä haluan kiittää eduskuntaa joustavuudesta siinä, että nämä esitykset käsitellään nyt, kun flunssan vuoksi olin estynyt aiemmin sovittuna käsittelypäivämääränä ja sitä ennen budjettiriihen vuoksi. Arvostan sitä, että tarvittaessa keskustelu tästä kokonaisuudesta eduskunnan kanssa toteutuu nyt tässä iltaistunnossa.— Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

19.40 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Me puolestamme täällä salissa arvostamme sitä, että nyt sitten pääsemme ministerin kanssa tästä asiasta keskustelemaan. Näin merkittävien lakien läpivieminen eduskunnassa ilman, että vastaava ministeri on paikalla, olisi ollut eduskunnan työskentelyn aliarvioimista.

Toimivan talous- ja rahaliiton edellytys on siis se, että yhteisiä sääntöjä noudatetaan, talouskehitys perustuu kunkin alueen omiin ponnistuksiin ja markkinakuri toimii. Rahaliitolle on edellytykset toimia kestävästi vain, mikäli jäsenmaat palaavat noudattamaan vakausta kasvusopimusta. Emun kehittämisessä on välttämätöntä palauttaa markkinakurin merkitys. Valitettavasti kehityssuunta on päinvastainen, sillä koronakriisi on nostanut velkaantumistasoja jäsenmaissa keskimäärin 15 prosenttia. Sitä myöden on avattu keskustelu siitä, että kasvu- ja vakaussopimukseen ei enää tulisi palata ja elpymisrahaston kaltaisesta yhteisvelkamekanismista tulisi pysyvä.

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

Marinin hallitus on elpymisvälineen lisäksi edistänyt muita yhteisvastuullisia hankkeita ja näyttänyt vihreää valoa nyt käsittelyssä oleville yhteisen kriisimekanismin aikaistetulle käyttöönotolle ja siihen liittyvälle Euroopan vakausmekanismin EVM:n sääntömuutokselle. Nyt EVM:n sääntöjä ollaan muuttamassa siten, että varoja voidaan käyttää myös euroalueen kriisipankkien pelastamiseen kriisinratkaisurahaston viimesijaisena rahoittajana, kuten ministeri kuvasi. Pankkiunionin alkuperäinen ajatus oli, että pankkien ja valtioiden välinen kohtalonyhteys puretaan. Nyt kuitenkin olemme palaamassa siihen, että pankkien pelastamisen viimesijaiseksi rahoittajaksi on välillisesti jälleen tulossa jäsenvaltioiden veronmaksaja. Yhteisvastuullisuus on kasvamassa paitsi valtioiden EVM-rahoituksen kautta myös siten, että pankkien kriisinratkaisurahaston varoista on tulossa yhteisvastuullisia. Juuri tätä yhteisvastuullisuuden käyttöönoton nopeuttamista Marinin hallitus on halunnut tukea.

Kristillisdemokraatit ovat korostaneet, että pankkisektorin riskien realisoitumisesta vastuu tulisi olla ensisijaisesti sijoittajilla, samoin elinkelvottomien pankkien alasajamiset ja yhdistämiset olisi ensin hoidettava kansallisesti. Riskien jakamisen ennakkoehtona täytyy olla riittävä riskien vähentäminen. Vastaavasti on ennen tulevaa pankkien yhteistä talletussuojaa saatettava pankit kuntonsa puolesta samalle lähtötasolle. Pankkiunionin loppuunsaattamista ei pidä toteuttaa hinnalla millä hyvänsä. Kristillisdemokraatit näkevät tässä aikaistetussa yhteisvastuussa riskinä, että joudumme maksamaan suomalaisten pankkien asiakkaana Etelä-Euroopan kaatuvat pankit. Pankkiunionin jäsenmaiden pankkisektorien riskit vaihtelevat edelleen hyvin suuresti. Monissa jäsenmaissa on myös pankkisektorilla tehottomuutta ja ylikapasiteetteja. Siksi pankkeja tullaan ajamaan alas lähivuosina.

Lisäksi koronapandemia on tuonut tilanteeseen poikkeuksellisen suurta epävarmuutta, jota ei ole riittävällä tavalla selvitetty. Maailmantaloudessa on tällä hetkellä merkittäviä riskejä, jotka voivat heijastua nopeasti pankkisektorin vakauteen, joten ajankohta edistää aikaistettua käyttöönottoa on mahdollisimman huono. On huomattava, että vaikka valtioneuvosto omassa selvityksessään totesi, että riskien väheneminen ei ole selvityksessä esitettyjen arvioiden perusteella edennyt merkittävästi, niin hallitus kuitenkin — niin kuin ministeri sanoi — poliittisen kokonaisharkinnan pohjalta hyväksyi varautumisjärjestelyn aikaistetun käyttöönoton ja vakausmaksuja koskevan sopimuksen muuttamisen ja puolsi myöskin niihin liittyviä allekirjoitus- ja ratifiointimenettelyjä sekä tarvittavien EVM-liitelakien ja ohjeiden muutoksia. Tässä perusteluna on myöskin käytetty tätä Suomen pankkisektorin kokoa suhteessa kansantalouteen. Mielestäni kuitenkin tärkeämpää on tietää, missä kunnossa pankkisektori on, kuin minkä kokoinen se on.

Esitetyn arvion mukaan valtiosopimuksen muuttamisen nettovaikutus suomalaiselle pankkisektorille on negatiivinen, mikäli suomalaisten pankkien taloudellinen asema suhteessa muihin euroalueen pankkeihin arvioidaan merkittävästi paremmaksi — ja näinhän on ainakin tähän mennessä arvioitu. Muiden maiden pankkisektorin hyväksi kerättävät ylimääräiset vakausmaksut voisivat siis nousta miljardeihin euroihin. Aiemmissa asian käsittelyvaiheissa perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt sopimuksen kokonaisuuden ja siitä tekemänsä valtiosääntöoikeudellisen arvion kannalta merkityksettömänä sitä, että sopimukseen sisältyy siirtymäkautta koskeva järjestely. Perustuslakivaliokunta on myös tuonut toistuvasti lausunnoissaan esille, että Suomen budjettisuvereniteettia tulee suojata mahdollisimman tehokkaasti ja huolehtia siitä, että monimutkaisilta vaikuttavien järjestelyjen erityispiirteiden vuoksi Suomen vastuut eivät tässä järjestelyssä kasva.

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

Kristillisdemokraatit ovat myös korostaneet, että vakausmekanismi EVM pitää säilyttää jäsenvaltioiden välisenä järjestelynä ja sen keskeisenä päätöksentekotapana on oltava jatkossakin jäsenmaiden yksimielisyys. Nyt kuitenkin tuo hätätilamenettely ja siinä oleva määränemistöpäätöksenteko voivat mahdollistaa tilanteen, jossa Suomi joutuu kantamaan vastuuta hätärahoituksesta, jonka myöntämistä se on itse vastustanut. Miten tämä on sitten sovittavissa yhteen Suomen budjettisuvereniteetin kanssa, sitä asiaa on syytä perustuslakivaliokunnan tarkasti tutkia.

Keskustelu Suomen eduskunnan budjettisuvereniteetista ei ole vain teoreettista. Kristillisdemokraatit kiinnittävät huomiota siihen, että kansainvälisesti tarkasteltuna Suomen julkisen sektorin takausvastuut ovat korkealla tasolla. Suomen julkisen talouden ja valtiontalouden takausten suhde kokonaistuotantoon oli EU-maiden korkein Eurostatin vuoden 2018 tilaston mukaan, ja meidän on täällä eduskunnassa huolehdittava siitä, että vastuut eivät kasva tavalla, joka voisi vaarantaa Suomen valtion mahdollisuuden vastata niistä velvoitteistaan, joita sillä perustuslain mukaan on kansalaisilleen.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeisenä haluan nostaa lopuksi esille tämän EVM:n sääntöjen muutoksen vaikutuksen Suomen Kreikka-vakuuksiin. Asian aiemmissa käsittelyvaiheissa valtiovarainministeriöstä pyydettyssä lisäselvityksessä todettiin: ”Mikäli keskustelu ERVV-tukien siirtämisestä alkaisi, samassa yhteydessä arvioitaisiin eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia Suomen Kreikka-lainan vakuusjärjestelyyn. Jos siirto toteutettaisiin, vakuusjärjestelyn voimassaolo edellyttäisi kreikkalaisten pankkien kanssa sovittua järjestelyä koskevien sopimusten neuvottelua uudelleen.” Vaikka Suomen vastuisiin kohdistuvia muutoksia rajaavat sopimusmääräyksen kirjaukset vastuiden rajaamisesta ja lisäpääoman pienenemisestä ERVV-lainojen takaisinmaksujen myötä, niin on erittäin moitittavaa, että vaikutuksia Suomen vakuusjärjestelyihin ei ole selvitetty etukäteen. ERVV-tukien siirtäminen edellyttää yksimielisyyttä, mutta kuten elpymisrahastopäätöksessä nähtiin, poliittinen paine voi muodostua niin suureksi, ettei vastustajaksi ole. Siksi myös tämän skenaarion taloudelliset vaikutukset olisi mielestäni tullut valtiovarainministeriössä ehdottomasti selvittää, ja tämän terveisenä haluan ministerin myötä lähettää ministeriöön.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vähämäki.

19.47 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tässä esityksessä on lähtökohtaisesti kysymys yhteisvastuun kasvattamisesta. Esitykseen sisältyvällä valtiosopimuksella EVM:stä tehdään pankkien viimesijainen tukija. Näin ollen lasku eteläisten jäsenmaiden pankkien löyhästä luotonannosta voi langeta suomalaistenkin maksettavaksi. Pääkysymys kuuluukin, voivatko nämä vakausmekanismiin tehtävät muutokset itse asiassa kasvattaa epävakautta. Olemmeko puhaltamassa kuplan loppuhuipennusta, niin että kuplan puhjetua pankkimiehille jäävät luottolaitosten elinkelpoiset osat ja kansalaisille jää lasku maksettavaksi? Näin on muuten ennenkin käynyt.

Esitys sisältää myös EVM:n ennakkolliseen tukeen sisältyviä muutoksia sekä kevyemmän ehdollisuuden PCCL-luottoihin sekä laajennettujen ehtojen ECCL-luottojen osalta. Muutokset luovat kannustimia tukien nopeampaan takaisinmaksuun sekä ehtojen noudattamiseen. Nähdäkseni nämä muutokset EVM:n jäsenille myönnettäviin luottoihin saattavat olla kannatettavia.

Toinen kysymys, jota täytyy pohtia, on se, kasvattaako valtiosopimuksen hyväksyminen sen todennäköisyyttä, että Suomi joutuu maksamaan lisää pääomia vakausmekanis-

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

mille. Me äsken kuultiin se, että vastuut eivät sinänsä kyllä kasva, mutta avainkysymys on se, kasvaako sen todennäköisyys, että me joudutaan maksamaan sinne jotakin. Nähdäkseni näin tulee käymään. EVM:n ennakolliseen tukeen tehtävien muutosten takia saattaa käydä niin, että tukea haetaan aikaisessa vaiheessa mutta samaan aikaan ei kuitenkaan kyetä tekemään tai vaatimaan näiltä mailta poliittisia toimenpiteitä, joilla talous saataisiin tasapainoon — tai sitten koko talousaluetta kohtaa ennalta tunnistamaton šokki, joka johtaa siihen, että useat jäsenmaat hakevat ennakollista tukea.

Kiitoksia muuten todella hyvästä esittelystä. Siinä nostitte esille tämän, että EVM:stä tehdään viimekätinen lainoittaja. Viimekätisen lainoittajan pääominaisuus on, että on syvät taskut eli sitä tulivoimaa, jolla pystytään tukemaan lainan hakijoita, ja sillä tulivoimalla luodaan sitä vakautta. No, nyt sitten kysymys kuuluu, onko EVM:llä tosiasiaa kyllin iso kassa, jos tällainen valtava šokki kohtaa useita jäsenmaita. Tämä on se hyvä kysymys, mitä täytyy oikeasti pohtia. Pidän itse asiassa jopa todennäköisenä, että valtiosopimuksen hyväksyminen johtaa entistä löysemppään luotonantoon eteläisissä jäsenmaissamme, ja jos ajattelee sitä insentiiviä, mikä siellä pankinjohtajilla on, niin hehän myyvät luottoja ja koettavat itselleen kuitata isoja bonuksia — eivät välttämättä enää siinä vaiheessa ole pankin palveluksessa, kun pankit lähtevät kaatumaan. Kokonaisuudessaan valtiosopimukseen tehtävät muutokset eivät ole hyväksyttävissä.

Puhemies! Sitten tästä jälkimmäisestä esityksestä. Tämä kahdesta hallituksen esityksestä koostuva pankkeja koskeva osio kasvattaa suomalaisten pankkien maksettavaksi tulevia vakaumaksuja huomattavasti. Viime vuonna suomalaiset pankit maksoivat vakaumaksuja 235 miljoonaa, ja esityksen mukaan pankit joutuisivat maksamaan maksimissaan 705 miljoonaa lisävakaumaksuja kolmen vuoden ajan eli yhteensä hiukan yli 2 100 miljoonaa. Tämä on siis vakaumaksukatto. Todennäköisesti tätä vakaumaksukattoa ei tulla saavuttamaan, mutta huomattavia maksuja sieltä suomalaisille pankeille luultavasti on tulossa.

Nähdäkseni suomalaisille pankeille ja sitä kautta kansalaisille langetettava vastuu ja lasku muiden maiden pankkien löyhästä lainapolitiikasta on liian kova. Esityksellä lisätään pankkien yhteisvastuuta pankkiunionissa, mutta viimekätisen laskun pitäisi langeta pankkien osakkeenomistajille sekä sijoittajavastuuta tulisi kasvattaa.

Aivan lopuksi finanssipoliittisesta kehikosta. Käsitykseni mukaan Suomen kannattaisi luoda oma kanta finanssipoliitiikan kehikon uudistamiseksi. Tämä siksi, että ei oltaisi EU:ssa ajopuuna ja oltaisiin ennakollisesti vaikuttamassa näihin muutoksiin, mitä kuitenkin joka tapauksessa ollaan tekemässä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä poissa, edustaja Myllykoski poissa. — Edustaja Koskela.

19.52 **Jari Koskela ps:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt olemme muuttamassa olemassa olevaa EVM:n sopimusta. EVM:n yhteyteen perustetaan yhteinen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestely. Nykyisin euroalueella toimivat pankit ovat yhteisvastuullisia toisistaan yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestelyn kautta.

Jälleen kerran olemme lisäämässä yhteisvastuullisuutta, sitä kuuluisaa solidaarisuutta. Tämä johtaa taas kerran siihen, että jos ja kun tulee riittävän suuri kriisi, niin EVM:n kautta joudutaan myös täällä Suomessa maksumiehiksi. Me tiedämme, että kriisirahastot ja elpymispaketit eivät ole kestävä ratkaisu. Tulonsiirrot liikkuvat lännestä itään ja pohjoisesta

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

etelään. Tukea saaneiden maiden tilanteet eivät kohene, koska tukipaketit pitävät niiden kroonisesti kriisiytyneitä talouden rakenteita pystyssä. Moraalikato kukoistaa, ja harmaan talouden rattaat pyörivät. Italiassakin mafia kiittää.

Kyllä tässä on kysymys taas yhdestä askeleesta kohti liittovaltiota. Suomalaiset pankit joutuvat tulevissa finanssikriiseissä maksamaan muiden pankkien hölmöilyjä. Mikäli pankkien resurssit eivät riitä, niin valtio kutsutaan mukaan maksumieheksi pääomittamaan EVM:ää. Pankeille on tehty stressitestejä, ja tiedämme, että suomalaisilla pankeilla on pus-kureita ja tilanne on meillä suhteellisen hyvä. Ongelmapankit löytyvätkin lähinnä Itä- ja Etelä-Euroopan maista. Pitkässä juoksussa kysymys on siitä, että Euroopan pankkisektori yhteisvastuullisesti pidetään yhdenmukaisena.

Me perussuomalaiset emme voi hyväksyä euromaiden ja euromaiden pankkien yhteis-vastuuta. Olemme yksiselitteisesti sitä mieltä, että jokainen maa tai pankki hoitaa omat asiansa, ja mikäli on vaikeuksia hoitaa omia asioitaan, niin se tulee luonnollisesti näky-mään korkeampana korkona. Kyllä jokainen tässä salissa tietää, mitä seuraa siitä, kun piik-ki on auki. Kun kerran sopimuksia tulkitaan tai venytetään, kuten elpymisvälineen kohdal-lakin tapahtui, niin se on avaus siihen, että kriisiytyvän tilanteen tullen tarpeen mukaan teh-dään uusia tulkintoja.

Kuten tiedämme, meidän vastuamme EU:lle ovat erilaisten mekanismien kautta jo nyt yli 51 miljardia. Olemme nettomaksaja, ja viime vuonnakin Suomi maksoi 781 miljoonaa enemmän kuin sai sieltä tuloja. Vastuita, arvoisa puhemies, tulee kaiken aikaa EU:lta lisää. Seuraavaksi kenties ilmaston varjolla solidaarisuusrahasto, mikä olisi seuraava tulonsiirto-mekanismi EU-maiden välillä. On hyvä myös huomioda Saksan poliittinen kehitys. Siellä asenne yhteisvastuullisuutta kohtaan on muuttumassa. Tämäkin asia tulee vaikuttamaan myös meidän tilanteeseemme. Yhteisvelka ja -vastuut tulevat lisääntymään. Perussopimus ja pykälät siinä tulevat menettämään merkityksensä. Suomelle jää tässäkin vakavassa lei-kissä maksajan rooli.

Käsitteillä olevan EVM-sopimuksen tavoitteena on vahvistaa kykyä tunnistaa tulevia riskejä ja kriisejä, samoin tuen hakijan julkisen velan olisi oltava kestävä. Mielestäni kai-ken kaikkiaan tässä ostetaan solidaarisuuden lisäksi vain aikaa. Euron kohdalla tunnelin päässä ei ole valoa. Tämä euron ja yhteisvastuullisuuden ympärille rakennettu korttitalo ei tule pysymään pystyssä. Luomme uusia mekanismeja, ja samalla EKP painaa lisää rahaa tyhjistä tarpeen mukaan. Voiko tällainen politiikka olla loputonta? Ei kyllä voi, näin ei voi loputtomiin jatkaa.

Perussuomalaiset ovat valiokunnissa vastustaneet pankkien yhteisvastuumekanismeja ja niiden aikaistamista. Olemme esittäneet, että ehdotusta valtiosopimuksen muuttamiseksi ei puolleta. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vallin.

19.57 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä olevalla esityksellä Euroopan vakausmekanismi EVM ryhtyy Euroopan pankkien viimesijaiseksi tukijaksi. Jos kaikilta pankeilta vuosien varrella kerätty kriisikassamaksut eivät riitä pelastamaan pank-keja, maksajaksi päätyy EVM eli eurooppalainen veronmaksaja. Kun Välimeren maiden pankit koronapoikkeustoimien jälkeen kriisiytyvät, ensin suomalaiset asiansa hyvin hoita-neet pankit maksavat itsensä kipeäksi. Kun ne eivät pysty enempää maksamaan, loput maksaa suomalainen veronmaksaja. Se on Suomen rooli EU:ssa: maksaja.

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

Arvoisa puhemies! Mikään tässä ei ole uutta. Kun yhteisvaluuttaa oltiin luomassa, euron perustamiseen johtaneessa Werner-raportissa vuonna 1970 kerrottiin, että talous- ja rahaliitto toimivat hiivana poliittisen unionin syntymiselle, jota ilman yhteinen raha ei voi selvitä. Eli jo 50 vuotta sitten tiedettiin, että euro ei kestäisi ilman liittovaltiota mutta liittovaltio on poliittisesti mahdoton. Siksi ajateltiin, että kriisien varjolla askel askeleelta liittovaltio olisi toteutettavissa — vastoin äänestäjien tahtoa, vastoin vaalipuheita. Meille on syötetty pajunköyttä silmää räpäyttämättä. Demareille, vihreille ja vasemmistolle tämä kelpaa, koska kyseessä on velalle ja alamaisuudelle rakennettu suurvaltaprojekti.

SDP:n puheenjohtaja ja pääministeri Paavo Lipponen junttasi 90-luvulla Suomea euromaaksi niin, että asiantuntijoilla korvia punotti. Tässä salissa hän lausui huhtikuussa 1998 näin: ”Keskusta väittää, että yhteisvaluutan käyttöönotto merkitsee — miten se oli, edustaja Kääriäinen? — julmaa liittovaltiokehitystä. On se tosi julmaa! Näinkö te siellä Ylä-Savossa, edustaja Kääriäinen, tätä asiaa esittelette? Tämä on pimeää pelottelua, tämä on pimeää pelottelua. Te maalaatte mörön seinälle ja joudutte sitä sieltä itse vielä pyyhkimään.”

Kokoomuksen ja keskustan sisältä kuuluu välillä epäileviä ääniä, että onko tämä rahaliitto ja EU ihan sitä, mitä meille luvattiin. Edustaja Juha Sipilä kertoi 2012 vasta valittuna keskustan puheenjohtajana, että Suomessa pitää järjestää kansanäänestys, jos Suomi liittyy eurobondiin eli euromaiden yhteiseen velkaan. Hänen mukaansa oli selvää, että suomalaiset ovat ikuisesti maksajia, jos myönteinen päätös tehdään. Sipilä pelkäsi, että Suomen linjasta päätetään eduskunnassa vasta, kun mitään ei ole enää tehtävissä. Sipilän mukaan Suomi on koko ajan valmiimpi siihen, että EU:sta tulee liittovaltio. Tänäpä te keskustalaiset tuskin saatte sanaa suustanne tästä aiheesta ja ruoskitte rehellisyyteen syyllistyneitä miestä, Hannu Hoskosta.

Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentti Sauli Niinistöltä kysyttiin 2014, olisiko Suomen pitänyt jäädä euron ulkopuolelle. Niinistö vastasi: ”Ei siinä pöydässä, jossa me euroa teimme, kukaan olisi uskonut, mihin euro päättyy. Tämä on toisenlainen euro. Jos se olisi ollut tiedossa, sellaista euroa ei olisi syntynyt siinä pöydässä.” Näin siis ennen EKP:n rahan painamista, ennen koronakriisin elpymispaketiksi kutsuttua Suomen-kuppauspakettia, ennen Suomen suostumista EU:n yhteiseen velkaan, alijäämään, yhteiseen työttömyysvakuutuskassaan ja pankkiunioniin. Tällaisesta huijauksesta ei voi seurata mitään hyvää. Te syytätte meitä populismista, kun me huomautamme virheistänne. Miten te kuvittelette, että kansanvallan halveksimisesta syntyvä liittovaltio voisi toimia, kun sen legitimitetti on rakennettu tällaiselle pohjalle? Historia ei unohda tällaista.

Arvoisa puhemies! Suomesta tulee tällä menolla Euroopan ydinvoimapuisto, hiilinielu ja pakolaisleiri, kreikkalaisten eläkkeiden maksaja, Italian säästöpankkien takaaja, Saksan ja Ranskan johtajien kuuliainen alamainen. Joulupukin maankin omistaisi luxemburgilainen sijoitusrahasto. Näin ei tarvitsisi olla. Meillä voisi olla valoisa tulevaisuus, tulevaisuus, jossa jokaiselle kansallisvaltiolle kuuluvat asiat olisivat todellisuutta: itsemääräämisoikeus, vastuu vain omista veloista ja menoista, rajavalvonta, itsenäinen rahapolitiikka. Herätkää ja selittäkää nämä asiat äänestäjille rehellisesti. Myöntäkää ja korjatkaa eurovirhe. Haluan uskoa, että teistä on sellaiseen kunniallisuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

20.02 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Käsillä olevien esitysten 99 ja 100 tavoitteena on kehittää Euroopan vakausmekanismin toimintaa. Esitykset pyrkivät vastaamaan hal-

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

litusohjelman tavoitteisiin varautua tuleviin kriiseihin luomalla taloutta vakauttavia ja kriisivalmiutta parantavia järjestelmiä. Finanssisektorin sääntelyä kehitetään sijoittajavastuun toteuttamiseksi. Samoin valtioiden taloudellista vastuuta pankkisektorin virheistä vähennetään. On ollut mielenkiintoista kuunnella edeltäviä puheenvuoroja, ja tuntuu kuin olimme lukeeet aivan eri asiakirjoja.

Arvoisa puhemies! Rahoituskriisien ehkäisyssä on tärkeää vastuiden oikeudenmukainen jakautuminen. Uudistuksessa on tavoitteena pienentää veronmaksajien riskiä ja kasvattaa pankkien omaa vastuuta. Rahoitusvakausviraston mukaan uudistuksella alennetaan merkittävästi riskiä myös siitä, että yhden luottolaitoksen kriisintorjunnan kustannukset tulisivat muun pankkisektorin maksettaviksi tai että luottolaitos pelastettaisiin julkisin varoin veronmaksajien kustannuksella. Omistajien ja sijoittajien vastuun kasvattaminen suhteessa julkiseen riskiin on oikea suunta.

Mitä jäsenvaltioiden vastuisiin tulee, Vesa Vihriälä toteaa valtiovarainvaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa: ”EVM:n valtuutus luotottaa kriisintorjuntarahastoa ei lisää EVM:n kautta syntyvää tappioriskiä jäsenvaltioille.” Lisäksi on otettava huomioon, että jäsenvaltioiden edellytykset suojautua kriiseiltä ja vaikuttaa kriisien seurauksiin vaihtelevat huomattavasti. Kriisien tehokkaampi ennaltaehkäisy on kaikkien eurooppalaisten etu. Samalla on kiinnitettävä huomiota kriisiytyneiden valtioiden taloudellisten toimintamahdollisuuksien parantamiseen niiden kurittamisen sijaan.

Arvoisa puhemies! EU:n taloussääntöjen sekä niiden tulkinnan uudistaminen on EVM:n mielekkään soveltamisen ennakkoehto. Esimerkiksi EU:n talouskomissaari Paolo Gentiloni totesi toissa viikolla, että valtionvelan sääntelyä täytyy muuttaa realistisemmaksi. Vanhat säännöt eivät sovi nykyaikaan eivätkä palvele sisällöllisesti tavoitteellista talouspolitiikkaa tai ilmastopolitiikkaa. Mikäli EVM säilyy merkittävänä kriisinhallintavälineenä, tulee siihen sisällytetyn velkakestävyysarvioinnin olla realistinen eikä tuen ehtojen tule olla julkista taloutta kurjistavia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä. [Sari Essayah pyytää työjärjestyspuheenvuoroa] — [Katkos äänitallenteessa] ...ei tunne sellaista työjärjestyspuheenvuoroa. — No niin, edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

20.06 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Pankkien ja valtioiden välinen kohtalonyhteys piti katkaista, ja sitä kohtalonyhteyttä nyt katkaistaan sillä tavalla, että valtiot asetetaan pankkien viimekätisiksi takaajiksi tällaisen rahoitusjärjestelyn kautta — erikoista kohtalonyhteyden katkaisemista. Samalla tulee pankeille vähän lisää maksettavaa vakaussuista, niille pankeille täällä meillä, jotka ovat hoitaneet asiansa kunnolla. Ne joutuvat maksamaan niiden pankkien maksuja, jotka eivät ole hoitaneet asioitaan kunnolla.

EU:sta sanotaan, että se on kansainvälistä sääntöperäistä yhteistyötä, mutta se ei kuitenkaan perustu minkäänlaisiin sääntöihin, joita pidettäisiin tai noudatettaisiin tositalanteissa. Viime kädessä kansainvälisyys tarkoittaa sitä, että ne kansallisvaltiot maksavat, joilla nyt sattuu olemaan rahaa maksaa. Sanotaan, että EU on meille luontainen viiteryhmä, mutta nyt meille kuitenkin on koitunut 51 miljardin vastuu, takausvastuu EU:lle, ja ne vastuut aina vain kasvavat. Eli sellainen viiteryhmä meillä on, joka vie meiltä rahat.

2010-luvun alussa tehtiin kauaskantoisia päätöksiä, joiden seurauksia me nyt tässä kymmenen vuotta myöhemmin tai ylikin lusikoimme tässä salissa istuessamme. Tämä on ikään kuin sellainen šakkipeli, jossa olemme jatkuvasti vuosien kuluessa vaihtaneet torneja soti-

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

lasiin, tappiosuhde viiden suhde yhteen — eikö se ole aika lailla kurantti tämän asian suhteen?

Jäljellä ei ole enää kovin hyviä vaihtoehtoja. Nyt puhutaan lähinnä aiheutetun vahingon minimoinnista ja siitä, mitä voitaisiin tehdä mahdollisimman vähän huonosti, ei siitä, mitä voitaisiin tehdä hyvin. Päätöksiä kuitenkin täytyy tehdä tässä päivässä, ja niiden täytyy perustua niihin lähtökohtiin, mistä nyt politiikkaa tehdään ja mikä on mahdollista, eli nyt ihan konkreettisena ratkaisuna se, että täytyisi olla perälauta näihin päätöksiin, mitä nyt tehdään. Me emme saa takaisin näitä takauksia, vakuuksia, joita olemme aiemmin asettaneet, mutta tulevaisuudessa meidän täytyy vastustaa uusia vastuiden tai pääomien siirtoja. Yhtään uutta rahaa, yhtään uutta vastuuta näihin ei enää saa muodostua. Sen on riitettävä, mitä siellä nyt tällä hetkellä on.

Ja toinen asia on, että kaikkea määräysvallan siirtoa EU:lle näissä asioissa täytyy ehdottomasti vastustaa siinä määrin kuin se tällä hetkellä on mahdollista, niissä asioissa, missä ei ole käytössä määräenemmistöpäätöstä, koska EU on muuttunut tuosta 2010-luvun alustakin aika lailla siinä merkityksessä, että Britannia lähti sieltä pois, ja tavallaan päänavaus sosiaaliunionille, tulonsiirtounionille, on ihan toisella tavalla mahdollinen, kun Britannia sitä ei ole enää vastustamassa. Tästähän Ranska ja Italia näyttivät Espanjan kanssa yhteistyössä esimerkkiä koronaviruksen kuppaamalla tämän elvytyspaketin pohjoisen EU:n mailta ja euromailta, ja Saksa siihen alistui. Koska Saksalla oli omia taloudellisia intressejään pankkien suhteen näissä kyseisissä maissa eikä Britannia enää ollut sitä vastustamassa, niin Saksan ehkä oli helpompikin alistua.

Ja huonot uutiset: Saksan alistuminen tulee väistämättä jatkumaan. Saksan tuleva liittokansleri tulee väistämättä käytännössä olemaan tulonsiirtounionimyönteisempi kuin jopa Merkel tällä hetkellä. Pääehdokkaat kaikissa puolueissa ovat myönteisempiä tulonsiirtounionille, ja me tiedämme sen, että jos Saksa siihen lähtee mukaan, niin Suomen hallituksen puheet sen suhteen, mitä Suomi siellä estää tai ei estä, ovat varsin turhia. Eli nyt liinat kiinni, kaikki mahdollinen vastustus käyttöön, mikä meillä ikinä on edelleen mahdollista. Tätä edellytän tämän asian käsittelyssä ja hallituksen toiminnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Noin yleisenä huomiona totean, että valiokunnassa kesken olevia asioita ei sovi siteerata täällä salissa, elleivät ne ole julkisia asiakirjoja. [Pia Lohikoski: Anteeksi!] — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

20.10 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Käsittelen tätä EU:n pankkisektorin kriisinratkaisurahaston aikaistamista eli järjestelyä, jossa eurooppalaiset pankit kantavat vastuuta yhdessä. Käytännössä siis meidät viedään mukaan takaamaan eurooppalaisten pankkien riskejä etujassa ja vielä vastoin finanssialan omaa kriittistä näkemystä.

Ja huomionarvoista tässä on aiempi linjaus niin euroryhmältä, valtioneuvostolta kuin myös eduskunnalta, että mukaan voidaan mennä etujassa vain sillä ehdolla, että eurooppalaisten pankkien riskitasot ovat laskeneet riittävästi. Nyt uudistus on tulossa voimaan kuitenkin jo alkuvuonna 2022, ilmeisesti tammikuussa vielä, pari vuotta suunniteltua aiemmin, vaikka on selvää, että euromaiden pankkisektorien riskitasojen välillä on merkittäviä eroja. Toinen murhe on vielä riskien läpinäkyvyys, eivät edes pelkästään nämä koronatoimet vaan myös löysä rahapolitiikka ja finanssipolitiikka ylipäättänsä ja myös viimeisten parin vuoden aikana finanssisektorilla tehty lukuisten diilien määrä ja useat uudenlaiset instrumentit, mitkä lisäävät rahoitussektorilla ylipäättänsä riskejä.

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

Mutta mitä tapahtui? Vielä loppuvuodesta 2019 valtioneuvostolla oli kanta, että kun Euroopan komissio esittää arvionsa riskien vähenemisestä, Suomi arvioi tällöin myös itsenäisesti riskien vähenemistä ja tämän arvion pohjalta vasta harkitsee yhteisen varautumisjärjestelmän aikaistettua käyttöönottoa. Ja kun tarkastellaan eduskunnan kantaa, niin talousvaliokunta marraskuun lopussa totesi, että sovitusta siirtymäajan vaiheittaisesta etenemisestä ei tule poiketa vaan itse asiassa pikemminkin jäljellä oleva siirtymisaika tulee käyttää täysimääräisesti ja tehokkain kansallisin ja pankkien omin toimin riskien vähentämiseksi. Mutta sitten kuitenkin, kun asia tuli EU-tasolla päätettäväksi loppuvuodesta 2020, asiaan otettiin — kuten aavistelinkin ja kuten nyt myös ministeri sanoi — poliittinen kokonaistarkastelu, eli aikaisemmilla vaatimuksilla pankkien riskitasojen alenemisesta käytännössä pyyhittiin pöytää niin hallituksessa kuin myös hallituspuolueiden edustajien äänienemmistöllä eduskunnan valiokunnissa. Me perussuomalaiset tietysti jätimme valiokunnassa silloin eriävän mielipiteen.

Käytännössä valtioneuvoston ja eduskunnan aikaisemmat kannat olivat siis yhtä sanahelinää. Mikäli pankkien riskitasot olisivat alentuneet, Suomi olisi mennyt mukaan aikaisetetusti, ja vaikka riskitasot eivät sitten alentuneetkaan, Suomi menee mukaan silti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vanhanen, olkaa hyvä. — Tämä on viimeinen puheenvuoro tähän tällä aikataululla.

20.13 Matti Vanhanen kesk: Arvoisa puhemies! Emmehän me elä ideaalimaailmassa, ja luulen, että meiltä kaikilta löytyy hyvinkin kriittisiä analyyseja ja arvioita eri vaiheissa eurojärjestelmästä, sen puutteista. Nyt tässä esityksessä on kyse siitä, että kun sopimusmuutos on jo sitovasti päätetty, voidaanko sen voimaantuloa vakautta luomalla aientaa kahdella vuodella. Aikaisemmin oli arviot siitä, ovatko pankkien riskitasot riittävästi alentuneet — se on juuri niin, niin kuin tässä monessa puheenvuorossa on käsitelty. Mutta nyt jos arvioi näitä aiennusvuosia, ne osuvat todennäköisesti juuri niiksi vuosiksi, jotka ovat tämän vuosikymmenen parhaan talouskasvun aikaa Euroopassa. Ja tähän kyllä tällainen vakautta lisäävä järjestely minusta ajallisesti sopii ja istuu hyvin.

Suomen pitkä linja on ollut ainakin noin vuosikymmenen ajan se, että irrottaisimme veronmaksajia siitä vastuusta, joka niillä pankeista on ollut, ja korostamme omistajien ja sijoittajien vastuuta. Ja sitä tässä ollaan tekemässä, että omistajat ja sijoittajat maksavat, jos pankki joutuu ongelmiin. Se on se iso kuvio tässä. Meillä on itsellämme tästä eduskuntasalista liikaa kokemuksia siitä, millä tavalla pankkikriisit vyöryvät myös Suomeen, jos ne ovat vyöryäkseen. Pankkimaailma on sillä tavalla sidoksissa toisiinsa. 90-luvun laman aikana veronmaksajat maksoivat todella paljon pankkikriisistä. Finanssikriisissä ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä tämä sali päätti muistaakseni 50 miljardilla taata, veronmaksajien rahoilla, suomalaiset pankit, ja lisäksi annoimme valtuudet kai 4 miljardin oikeuteen pääomittaa pankkeja.

On hyvä, että eurooppalaisella tasolla löytyy järjestelmä, jossa veronmaksajien vastuusta siirrytään pankkien ja niiden omistajien ja sijoittajien vastuuseen. Se myös ennaltaehkäisee, se luo tiettyä markkinakuria. Omistajat ja keskeiset sijoittajat joutuvat kontrolloimaan aidosti pankkia, koska heidän omista rahoistaan siinä on kyse.

Kannatan tätä aiennusta. Se osuu nyt oikeaan hetkeen.

Riksdagen avslutade debatten.

Punkt i protokollet PR 98/2021 rd

Riksdagen remitterade ärendet till finansutskottet, som grundlagsutskottet och ekonomikutskottet ska lämna utlåtande till.